

Rookvrije Sportverenigingen voor een Rookvrije Generatie

Onderzoeksresultaten en tips

In 2015 zijn de Gezondheidsfondsen voor Rookvrij gestart met een initiatief om sportverenigingen in Nederland rookvrij te maken. Veel kinderen komen op sportverenigingen waar vaak nog buiten wordt gerookt, bijvoorbeeld langs de lijn. Terwijl zien roken, doet roken. Een rookvrije sportvereniging biedt het goede voorbeeld.

Het initiatief 'Rookvrije Sportverenigingen' stimuleert verenigingen om een rookvrij beleid in te voeren en geeft hen handvaten hoe dit te realiseren. Het initiatief bestaat uit een informatiepakket en verenigingen kunnen begeleid worden door adviseurs, zoals een Team:Fit coach, buurtsportcoach of GGD medewerker. Ook zijn er fysieke promotiematerialen zoals borden beschikbaar om het rookvrij beleid uit te dragen.

In 2019 hebben het Amsterdam UMC en Tranzo, Tilburg University een rookvrij beleid op 16 sportverenigingen onderzocht. In deze factsheet worden resultaten en tips gepresenteerd, gebaseerd op interviews met 87 vrijwilligers en groepsgesprekken met 180 jongeren.

Onderzoek 1:

Welke overwegingen hebben sportverenigingen om wel of geen rookvrij beleid in te voeren?

De wil van sportverenigingen om een rookvrij beleid in te voeren is groot.

Drie overwegingen spelen daarbij een belangrijke rol:

1 Veel draagvlak

Er is op verenigingen veel draagvlak voor een rookvrij beleid ('kinderen moeten worden beschermd tegen roken', 'roken en sport(verenigingen) gaan niet samen').

2 Sociale norm

De sociale norm t.o.v. roken is aan het veranderen ('roken is niet meer normaal', 'roken is een uitstervende gewoonte', 'steeds meer plekken zijn rookvrij', 'rokers zijn gewend aan het feit dat ze vrijwel nergens meer mogen roken').

3 Gunstige omstandigheden

Op sommige sportverenigingen zijn de omstandigheden gunstig ('weinig rokende leden').

Aan de andere kant zien verenigingen ook belemmeringen. Er zijn vier soorten redenen die hen ervan weerhouden om een rookvrij beleid in te voeren:

1 Het functioneren van de vereniging ('het wegblijven van bezoekers en leden', 'een daling van de baromzet', 'het verlies van rokende vrijwilligers').

2 De uitvoerbaarheid van een rookvrij beleid ('rookvrij beleid zal niet worden nageleefd', 'de handhaving van een rookvrij beleid zal problemen met zich meebrengen').

3 De prioriteit/noodzaak van een rookvrij beleid ('de vereniging is te druk met andere zaken', 'mensen hebben geen last van rokers').

4 Problemen in de omgang met rokers ('rekening willen houden met rokers', 'een rookvrij beleid is betuttelend').

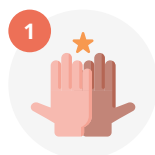
Tips

- ✓ Nu is het *de* tijd om over te gaan tot het invoeren van een rookvrij beleid; er is veel draagvlak en een veranderende sociale norm.
- ✓ Ga in gesprek met rokers en betrek ze bij het beleid.
- ✓ Sportverenigingen die met succes een rookvrij beleid hebben ingevoerd kunnen worden ingezet om bovengenoemde belemmeringen zoveel mogelijk weg te nemen. Zij kunnen laten zien dat deze belemmeringen in werkelijkheid wel meevallen of niet aanwezig zijn (zie hiervoor studie 2).
- ✓ Benadruk het belang om kinderen te beschermen tegen roken bij verenigingen die nog niet rookvrij zijn.

Onderzoek 2:

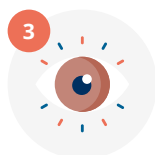
Hoe verloopt de invoering van een rookvrij beleid op sportverenigingen?

De invoering van een rookvrij beleid op sportverenigingen verloopt veelal succesvol. Dit blijkt op verschillende wijzen:

Steun

De meeste leden steunen het beleid.

Zichtbaarheid

Het beleid leidt tot minder roken, dat vrijwel niet meer zichtbaar is.

Positief

Mensen die toch roken reageren veelal positief als ze worden aangesproken.

Norm

'Niet-roken' is op veel verenigingen de norm geworden.

Aan de andere kant zijn er ook situaties waarin invoering – met name handhaving en naleving van het beleid – nog niet optimaal verloopt:

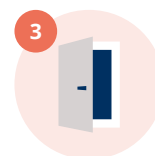
Geen kinderen

Wanneer er geen kinderen aanwezig zijn op de sportvereniging.

Alcohol

Wanneer er alcohol in het spel is, zoals in de 'derde helft'.

Verplaatsing

Wanneer het roken verplaatst naar de ingang.

Tot slot zijn een 7-tal factoren geïdentificeerd die succesvolle invoering van een rookvrij beleid kunnen bevorderen of belemmeren:

Steun voor het beleid (bijv. van rokers).

Kenmerken van de sportvereniging (bijv. een groot of klein terrein).

Communicatie met rokers (bijv. de manier van aanspreken).

Verandering van sociale norm t.o.v. roken (bijv. steeds meer rookvrije omgevingen).

Formulering van het beleid (bijv. wie is verantwoordelijk voor de handhaving?).

Steun van lokale en nationale organisaties (bijv. gemeentes).

Communicatie over het beleid (bijv. het gebruik van rookvrije borden).

Tips

- ✓ Zorg voor een duidelijk beleid, o.a. geen gedoogsituaties op bepaalde tijden, dagen of bepaalde delen van het terrein en duidelijkheid over wie verantwoordelijk is voor de handhaving.
- ✓ Sportverenigingen zijn geholpen met tips of een handreiking hoe ze rokers goed zouden kunnen aanspreken, met name in lastige situaties.
- ✓ Ga in gesprek met rokers, dit kan steun en acceptatie vergroten.
- ✓ Werk samen, bijvoorbeeld met NOC*NSF (die bezig is met het invoeren van Gezonde Sportomgevingen) en overleg met gemeenten (bv hoe de ingang van de sportvereniging rookvrij gehouden kan worden).
- ✓ Zet in op een integrale aanpak en een gezonde sportomgeving in de breedte, waar ook alcoholbeleid aan bod komt.

Onderzoek 3:

Steunen jongeren een rookvrij beleid op sportverenigingen en waarom?

De meeste jongeren steunen een volledig rookvrij beleid op sportverenigingen.

Hiervoor dragen zij vijf argumenten aan:

- **Bescherming**
Kinderen moeten niet worden blootgesteld aan roken.
- **Gaat niet samen**
Roken gaat niet samen met sporten en sportverenigingen.
- **Ongewenst**
Meeroken op verenigingen, zoals langs de velden, is ongewenst.
- **Imago**
Een rookvrij beleid zorgt voor een goed imago van de sportvereniging.
- **Voorkomen**
Een rookvrij beleid helpt om roken bij kinderen te voorkomen.

Een klein deel van de jongeren heeft zijn bedenkingen. Sommigen geven de voorkeur aan een deels rookvrij beleid t.o.v. een volledig rookvrij beleid. Zij zeggen geen last te hebben van rokers of vinden dat er beter rekening gehouden moet worden met rokers.

Tot slot lijken jongeren die lid zijn van een rookvrije sportvereniging iets positiever te staan tegenover een rookvrij beleid dan jongeren die lid zijn van een niet-rookvrije sportvereniging. Zij benadrukken de voordelen en zij zien minder belemmeringen met de invoering van het beleid dan jongeren op niet-rookvrije verenigingen.

Tips

- Draag uit dat er onder jongeren een groot draagvlak is voor een rookvrij beleid en dat dit draagvlak lijkt toe te nemen na invoering.
- Draag uit dat jongeren niet alleen voorstander lijken te zijn voor rookvrije sportverenigingen, maar ook van andere rookvrije plekken waar kinderen komen, omdat zij grote waarde hechten aan het beschermen van kinderen tegen roken.

Onderzoek 4:

Hoe kijken jongeren aan tegen de relatie tussen roken en sport?

Het overgrote deel van de jongeren vindt dat roken en sport niet samengaan.
Hun overtuiging is dat:

Roken je sportprestaties beïnvloedt.

Je conditie verslechtert en je raakt sneller buiten adem.

Roken en sport gewoon niet bij elkaar passen.

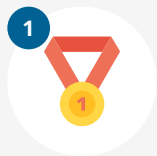
Het is voor jongeren heel eenvoudig: roken is ongezond en sporten is gezond.

Roken niet past bij een sportvereniging.

Op sportverenigingen gaat het om sporten, niet om roken, ook niet in de derde helft als het gezellig is.

Aan de andere kant benoemen sommige jongeren ook andere overtuigingen:

Verschil

Er is een verschil tussen topteams en gezelligheidsteams (bij topteams past roken écht niet).

Mate

De hoeveelheid die iemand rookt zou bepalen of roken sportprestaties beïnvloedt.

Compenseren

Sporten zou de negatieve effecten van roken enigszins kunnen compenseren.

Techniek

Roken zou je techniek niet aantasten.

Op rookvrije sportverenigingen kunnen jongeren duidelijker aangeven waarom roken en sport volgens hen niet samengaan.

Tips

- ✓ De bevinding dat roken en sport volgens jongeren niet samengaan pleit voor de invoering van een rookvrij beleid op alle sportverenigingen.
- ✓ Geef meer voorlichting aan jongeren om onjuiste overtuigingen m.b.t. de relatie tussen roken en sport recht te trekken.
- ✓ De bevinding dat jongeren roken en sport niet bij elkaar vinden passen lijkt erop te duiden dat sport een beschermende factor kan zijn die het rookgedrag van jongeren mogelijk terug kan dringen.
- ✓ Sport kan mogelijk worden ingezet op plekken waar nog veel wordt gerookt, bijvoorbeeld door het stimuleren van sportdeelname.

Meer informatie

Sportverenigingen

Ben je een sportvereniging en wil je aan de slag met een rookvrije sportvereniging?

Kijk voor tips, ervaringen, materialen en ondersteuning van Team:Fit coaches op:

www.rookvrijgeneratie.nl/sport

Meer informatie over de gezonde sportomgeving (niet alleen rookvrij, maar ook alcoholbeleid en een gezonde sportkantine)?

Zie voor inspiratie de website van NOC*NSF: www.nocnsf.nl/gezonde-sportomgeving

Of ga naar www.teamfit.nl/sportlocaties/doe-mee-voor-begeleiding

Zien hoe andere verenigingen het hebben aangepakt?

Zie voor tips en ervaringsverhalen o.a.:

www.rookvrijgeneratie.nl/verhalen

www.allesoversport.nl/artikel/zo-maak-je-jouw-sportvereniging-rookvrij

Gemeenten

Wil je als gemeente aan de slag met het rookvrij maken van belangrijke omgevingen voor kinderen?

Neem contact op met de lokale GGD en kijk op www.rookvrijgeneratie.nl/gemeenten voor meer informatie.

Ben je als gemeente al aan de slag voor het realiseren van een Rookvrije Generatie, maar heb je vragen over de uitvoering?

Neem contact op met de lokale GGD en bij meer overstijgende, juridische of beleidsvraagstukken neem contact op met het ondersteuningsteam van de VNG via lokalepreventieakkoorden@vng.nl.

Over dit onderzoek

Voor vragen over het onderzoek kunt u contact opnemen met onderzoeker **Heike Garritsen**.

h.h.garritsen@amsterdamumc.nl

Auteurs/citatie

Garritsen, H.H., Rozema, A.D., van de Goor, L.A.M., Kunst, A.E. (2020)

Rookvrije Sportverenigingen voor een Rookvrije Generatie: onderzoeksresultaten en tips.

Met medewerking van

Gezondheidsfondsen voor Rookvrij (Hartstichting, KWF Kankerbestrijding en het Longfonds), NOC*NSF, Vereniging Sport en Gemeenten, Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu, Gemeente Amsterdam, GGD Amsterdam, GGD Gooi- en Vechtstreek, GGD Brabant-Zuidoost, GGD GHOR en Sportief Advies.

Dit promotieonderzoek (2018-2022) wordt gefinancierd door ZonMw.